

Ява I

Спортивна сумка гепнулася на асфальт з такою силою, що на тротуарі довкола аж підстрибнули недопалки і кришечки з-під пива.

— Драсте! — пролунав непевний молодечий голос. — А є у вас якісь за 40 копійок?

Геник добре знав, скільки грошей має при собі, але напоказ продовжував пильно копирсатися в кишенях, ніби щось шукаючи, аби продавчиня, борони боже, не подумала, що він бідний.

Бабуська, що сиділа на табуретці при коробці з цигарками, скривилася:

— Осьо, есть «Прима» за 50 — це сама дешева...

— А за 40?

— За 40 — хіба шо спичкі.

— А може...

— Не може!

Її сиплий, просмолений голос звучав категорично і безкомпромісно. За цілий день їй, певно, вже вдосталь довелося наслухатися подібного ниття від привокзальних прохачів усіх видів і мастей. Але цей пухлий парубок з червоними від холоду щоками і дитячими очима, у поношеній куртці та замизганих черевиках не був схожий на жодного з них. Може, подумала вона, просто наркоман якийсь?

Генику ця розмова подобалася не більше, ніж їй. Аби його воля, він би зараз спокійно дивився в ліжку

серіал і горя не знав. Проте матері, очевидно, було плювати на його почуття. «Синочку, любий, — він подумки її передражнявав, — я тут передачку тобі спакувала, одправила обіднім поїздом. Мені ж плювають на всі твої плани і діла — кидай усе й у свою законну п'ятницю, коли ти хотів нарешті оддохнуть після важкого тижня, їдь після занять по дощу на вокзал, щоби її забрати... Ага, канешно! А подзвонить перед тим і спитать, чи нада мені вобщє та передача — шо, сильно сложне завдання? У мене сьогодні чотири пари було, і всі семінари! Всі! Мені, щоби якимось чудом вирулить на трояк, вобщє не можна ні одного з них пропускать — за пару тижнів починається сесія. Якщо не ходить на пари, прийдеться викласти стільки грошей, скільки вона ніколи в житні в руках не держала. Ще й ректорат недавно за ті їхні протестні шабаші підвищив покарання за прогули, вплоть до відрахування. Хотя одкуда їй, петеушниці, знать, шо таке вчитися в настоящому інституті? Ну ладно, якщо вже подивитися розклад, який я прислав на початку семестру, — це за гранню її поніманія, то можна було хотя би глянуть прогноз погоди і не заставлять мене пертися на вокзал по дощу. Ще й дощ такий, коли не понятно, чи то мряка, чи туман, чи ще шось. Я і так добряче змерз, а на ніч передають заморозки. А тут ще й наче пороблено — останній спосіб зогріть собі душу вискочив прямо в щілину каналізації біля виходу з метро. Нашо я гроші і паспорт поклав в один карман? Хотя це ще ладно, це мені можна простить, но зачєм вони оце придумали на кождому углу провірять документи? Ще й сумку двічі заставили перебирать. Шо вони, голубців не бачили? Чи картошки? Срана картошка. Толку з неї ніякого, а перти однак на своєму горбу. Ну мамка, задрала уже з цими передачками. Слідуючий раз просто не забєру і хай сама її з вокзалу пре. Луччє би грошима давала — більше толку було би. Кращє б, як той казав, мать 10 копійок на

кармані, ніж ту її торбу за плечами. Де їх тепер добуть? Ану, он якийсь мужик іде, по ходу, тоже за сигаретою. О, щас попрошу в нього, шо вже тепер робить...»

Він вискочив перед незнайомим чоловіком так різко, що той аж здригнувся.

— Мущина, я вибачаюся...

Чоловік у спортивній куртці, навіть не піднімаючи на нього погляду, кинув у коробку бабусі гривню, мовчки дістав червоне «Мальборо» і з виразом огиди на обличчі швидко, ледь не підтюпцем, пішов у своїх справах. Певно, він подумав, що Геник — звичайний вокзальний жебрак, який зараз буде клянчити в нього грошей. Власне, грошей би він у нього і справді клянчив, але не через їхню відсутність як таку. Не подумайте, це — інше. Якщо що, то в нього на картці лежало ще 200 гривень, і за бажання тих гівняних цигарок на них можна було купити півтора блока. Але знімати і, головне, розмінювати такий великий номінал йому не хотілося, адже за більше ніж два роки самостійного життя в Києві він помітив цікаву закономірність: щойно великі гроші перетворюються на малі — вони одразу ж тринькаються на всілякі дрібниці. Ба більше, повертатися до гуртожитку з повною пачкою було би дурістю — знаючи сусідів і пам'ятаючи, скільки до того він уже настріляв у них курива, до ранку від тієї пачки не залишилося би й сліду.

Лоскоти тяги лише наростали в його животі, у рот набиралася липка і противна слина. Але причиною цього була не стільки стійка нікотинава залежність, скільки обірвані сподівання. Іще стоячи на ескалаторі, він уже перебирав пальцями в кишені затягані, замацані монети, уявляючи, як віддасть їх тій бабці. Але на виході з метро з усього людського натовпу міліціонер вихопив саме його і попросив показати паспорт, після чого всі ці плани, разом із монеткою 10 копійок, полетіли в каналізацію. Це так сильно ятрило його бажання, що втомлене

і немотивоване сумління в ту мить могло би погодитися навіть на найбільш радикальний метод вирішення цієї проблеми.

— О, бабуль! — з ентузіазмом гукнув Генік, перебо-
ровши вагання, — а хочете, я з вами в натуральній формі
розщитаюся?

Вона до непристойності противно посміялася, зир-
кнувши на жіночку з табличкою «СДАМ ЖИЛЬЕ НЕ-
ДОРОГО» на грудях, що саме стояла поруч і з цікавістю
слухала їхній діалог.

— Натурою, мальчик, будеш дома з жінкою розщити-
туватися.

— Та не, ви мене не поняли...

У бігунка на сумці був відірваний хвостик, тому дове-
лося помагати собі пальцями. Всередині на Геніка звич-
но чекала купа наїдків, перемотаних газетами і кулька́ми.
Серед них були більш-менш цінні штуки, споживання
яких не завдавало жодних додаткових клопотів: голубці,
котлети, гречаники — точно такі самі, як готували в їхній
шкільній їдальні, банки з огірками, приготованими за
фірмовим рецептом бабусі з Ніжина, що під горілочку
просто-таки падають на зубок, різні дешеві цукерки та
пряники. Все це було щедро пересипано купою різнома-
нітного мотлоху: м'які, зморшкуваті, залежані яблука,
буряки, цибуля — що йому з усім цим робити? Воно ж
просто гниє, а потім летить у смітник. А ще ця срана кар-
топля. Господи, тут же ціле відро тієї картоплі, не менше.
Що він, картоплі собі не може купити? Та він готовий ще
й переплачувати, аби тільки потім не тягнути її на своєму
горбу пішки на сьомий поверх.

Ще навіть не забравши сумку від провідника, Генік
уже був готовий викинути половину надісланого прями-
сінько у смітник, але тепер у нього з'явилася перспектива
мати з того хоч щось.

— Ось дивіться, — він видобув великий білий ку-
льок, — тут картоплі не менше відра. Це домашня, сор-
това — «Славянка», я сам її садив, сам обгортав, сам ви-
бирив.

— І що мені з тою твоєю картошкою робить? — в її
очах загорівся вогник недовіри.

— Та що хочете, — у голосі Геніка лунав ледь чутний
відчай. — Жарить, варить, тушить, хоч сирію їжте — діло
ваше. Вона хороша, це я для себе брав, ось подивіться.

Бабця з острахом зазирнула в кульок, навіть видо-
була кілька штук на світло вуличного ліхтаря.

— Ну, в принципі похоже на «Славянку». І скіки ти
за неї хочеш?

— А що у вас саме дороге? — Генік по-діловому ог-
лядав представлений асортимент.

— Осьо «Капітан Блек» по три пійсят.

— Ну то я візьму його... чотири штуки.

Бабця пхикнула, знову зиркнувши на подругу.

— Іди одсюдова, ділок недоделаний, зо своєю кар-
тошкою...

— Харашо, — він склав руки на грудях, ніби натяка-
ючи, що це буде його остання пропозиція, — уговорили,
ще докину зверху цибулі й буряку — вони тоже сортові —
і візьму за це всього три штуки того вашого «Капітана».

— Одна, і не мороч мені голову.

— Тут ціле відро! — тепер його відчай можна було би
почути навіть на протилежному боці вокзальної площі.

— Не хочеш — не бери...

Але Генік хотів і узяв — однак би ця картопля по-
прямувала в той самий смітник, куди невдовзі полетіли
кульки з рештою городини. Лише позбувшись усього
зайвого, його сумку можна було нести на плечах без ри-
зику заробити сколіоз.

Знайти вогонь було вже легше — ним курці діли-
лися значно охочіше. Генік курив прямо на зупинці —

нехай інші також насолоджуються ароматом дорогого тютюну. Автобус поволі підповзав до зупинки, але йому хотілося чим подовше розтягнути насолоду від елітного курива. Коли ще таке буде? Хлопці з кімнати, у яких він зазвичай стріляв сигарети, курили всяке лайно, ледь не «Приму». А в цієї мінісигари, добутої в ході таких складних переговорів, хитрі маркетологи навіть фільтр зробили солодким, так що після кожної затяжки хотілося облизувати губи. Якась жіночка, проходячи повз, ніби спеціально наступила йому на ногу і замість вибачення хижо поглянула просто йому в обличчя. Але настрою сваритися в нього тоді не було.

Двері автобуса розчахнулися прямісінько перед Генником, але той жалкував викидати в урну навіть крихту дорогоцінного тютюну. Можна було, звісно, не чекати, а одразу піти на метро, після чого підїхати тролейбусом усього три станції — так насправді було чи не удвічі швидше. Але тоді б довелося робити пересадку на Майдані Незалежності, а Геник цього не хотів, адже там... там у ті дні було неспокійно. Купа його знайомих щодня їздили туди заробляти собі цистит і гартувати холодом простату, щиро переконані, що саме ось це їхнє чергове зібрання, якщо не сказати збіговисько, зможе на щось повпливати. Зустріч з кимось із них неминуче означала потребу на рівному місці вигадувати собі якесь виправдання, а потім, коли вони не подіють, слухати їхню нудятину про євроінтеграцію і громадянське суспільство, яка неодмінно закінчилась би звинуваченнями, що він не допомагає їхній спільній справі. Він їм, бачте, не допомагає, а йому самому хто pomoже?!

У гучномовцях укотре лунало оголошення про прибуття поїзда зі Львова. За деякий час із центральних дверей впурхнув цілий натовп молоді з туристичними рюкзаками за плечами, який одразу ж організовано попрямував до метро. Геник добре знав, що приїхали вони

явно не лазити горами. Він позирав у їхній бік з неприхованою відразою, яка насправді мала приховати заздрість: невже стільком недоумкам, яким просто нема чим більше зайнятися, вдалося повернути цю справу настільки організовано? Он вони з друзями навіть на гулянку нормально зібратися не можуть без купи переносів і тупих, подекуди й зовсім абсурдних відмазок. А ці спромоглися влаштувати поїздку за місто, ще й такою великою компанією. Щоб їх чорти побрали...

Насправді ж тієї миті його проймало ще одне почуття, про яке б він не зізнався, хай як би сильно його допитували. Серед усіх тих псевдотуристів він потай мріяв побачити знайоме обличчя, що раптово зупиниться, озирнеться і, щойно зустрівшись із ним поглядом, розпливеться у вітальній усмішці, вирветься з того бездумного потоку і підійде до нього. Але хоч як сильно він намагався напружити свою уяву, хоч як присилював самопереконання, нічого подібного побачити так і не вдалося. Аж тут до нього непомітно підкрався наступний автобус.

Жовтий гігант з неробочим електронним таблом спроквола просувався маршрутом, ніби спеціально вилловлюючи на кожному перехресті червоний сигнал світлофора. Кольоровими плямами на мокрому склі повз Геника пролітали то фари, то габарити автівок, простеньким навушникам-крапелькам не вдавалося заглушити ревіння бусів і маршруток-«богданчиків». Усе навколо збивалося в невиразне і тягуче місиво. Іноді здавалося, що навіть пішоходи крокували швидше, ніж оберталися колеса цього громадського автобуса. Усі кудись бігли, спішили, гнали поперед себе холодний вітер, але тут, у теплі штучного автобусного світла і м'якого колісання нерівної дороги, Геник почувався значно затишніше, аніж серед холоду непривітного і все ще чужого міста. Зрештою, він утрівся, якимось вмостився на вузькому сидінні, стулив